

Klimabarometeret 2013

17. december 2013

RAPPORT

CONCITO's klimabarometer har siden 2010 afdækket danskernes viden om samt holdninger til en lang række klimaspørgsmål. Dette års undersøgelse fastslår blandt andet, at et massivt flertal af danskerne opfatter klimaforandringerne som en realitet, og at vi mennesker bidrager til klimaforandringerne.

75 % af respondenterne er enige i, at den globale gennemsnitstemperatur er stigende, 82 % mener, at klimaforandringerne i høj eller nogen grad er menneskeskabte og 68 % er bekymrede for de ændringer, der bliver stadig tydeligere.

På tværs af politiske tilhørsforhold er der derfor også forventninger til, at politikerne gør mere på området. Et stort flertal på 76 % af respondenterne ønsker desuden, at klimaforandringerne, deres konsekvenser og mulige løsninger, kommer på skoleskemaet i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Forfattere:

Michael Minter
Mikael Bellers Madsen
Petra Frydensberg

Rapporten er støttet af:
VELUX Fonden

Indhold

Indledning	3
Sammenfatning	4
1. Hvad ved danskerne om klimaet?	9
2. Hvad forventer danskerne af politikerne?	12
3. Hvad kan og vil den enkelte dansker selv gøre?	16

Indledning

Klimabarometeret er CONCITOs løbende måling af den danske befolknings viden om og holdning til klimaudfordringen. Den første udgave af Klimabarometeret blev udgivet i februar 2010. Fremover vil den blive udgivet én gang årligt og vise udviklingen i det forgangne år. Denne rapport sammenfatter resultaterne af målingen gennemført i november-december 2013 sammenlignet med målingen fra december 2012.

Mens vi sidste år gik i dybden med et øjebliksbillede af de forskellige svar i forhold til respondenternes køn, alder, uddannelse, bopæl og politiske tilhørsforhold, fokuserer vi i år på den overordnede udvikling siden sidste Klimabarometer.

Siden sidst er Kyotoprotokollen blevet forlænget indtil 2020 og FN, herunder store drivhusgasudledere som USA, Kina og Japan, er blevet enige om, at man på det internationale klimatopmøde i Paris i 2015 (COP 21) skal nå en bindende klimaaf tale til ikrafttræden i 2020. I 2013 har kommunerne været pålagt at udarbejde en klimatilpasningsplan, og mange kommuner er færdige med deres plan eller har den på vej i høring.

I USA hærgede stormen Sandy op til julen 2012 og i november 2013 blev Filipinerne ramt af den voldsomste tyfon nogensinde. Europa og Danmark blev i oktober 2013 og igen i december 2013 (dog efter udførelsen af denne survey) ramt af voldsomme storme med tab af menneskeliv, oversvømmelser og trafikkaos til følge. Meteorologer og klimaforskere er tilbageholdende med at kæde sådanne hændelser direkte sammen med klimaforandringerne, men påpeger, at ekstreme vejrfænomener vil være en konsekvens af klimaets forandring og at storme og orkaner synes at være taget til i styrke og hyppighed.

Disse politiske og klimatiske begivenheder og den løbende debat er med til at fastholde befolkningens bevidsthed om klimaforandringerne. Dette års klimabarometer viser i lighed med sidste år, at det er de nære trusler som ekstreme storme og skybrud samt stigende vandstand, der ligger øverst i befolkningens bevidsthed. Dette kan også aflæses af stort fremmøde ved kommunale borgermøder om klimatilpasning.

Denne klimabarometer-måling er foretaget blandt repræsentativt udvalgte danskere af analysebureauet Survey Sampling International (SSI), mens afrapporteringen er udarbejdet af Michael Minter, Mikael Bellers Madsen og Petra Frydensberg fra CONCITOs sekretariat.

Dataindsamlingen foregik fra 21. november til 2. december 2013 og er baseret på spørgeskema og skriftlig web-besvarelse af dette. Efter endt dataindsamling er der rensset ud for de besvarelser, som er ufuldstændige. I alt har 1020 deltagere afgivet fuld besvarelse.

Klimabarometeret tager temperaturen på tre områder:

1. Hvor stor er bevidstheden om den globale opvarmning hos den danske befolkning?
2. Hvilke forventninger og ønsker har den danske befolkning til politikerne i forhold til klimaet?
3. Hvilke tiltag er den enkelte borger selv parat til at foretage for at forebygge den globale opvarmning?

I princippet stilles der hver gang de samme grundspørgsmål inden for disse tre områder, så eventuelle ændringer i holdningen hos befolkningen kan følges over tid. På den måde er Klimabarometeret den eneste danske analyse, der over flere år afdækker udviklingen i befolkningens holdning til klimaudfordringen, dens konsekvenser og løsninger.

Som udgangspunkt bør der naturligvis tages det generelle forbehold ved enhver form for repræsentativ spørgeskemaundersøgelse, at der altid vil være en usikkerhed knyttet til besvarelserne. Det er ikke desto mindre håbet, at Klimabarometeret kan være med til at øge bevidstheden hos både politikere, erhvervsliv og befolkningen om danskernes holdninger til og viden på klimaområdet – og dermed også inspirere til yderligere handling.

Sammenfatning

Hvad mener danskerne om klimaforandringerne?

Klimabarometeret 2013 viser, at et stort og stigende flertal af danskerne er overbeviste om, at klimaforandringerne er reelle, at de er menneskeskabte og at vi mennesker kan gøre noget for at mindske dem. Andelen af borgere, som er bekymrede for klimaforandringerne er nogenlunde stabil i forhold til 2012-målingen.

På udsagnet ”Den gennemsnitlige temperatur på jorden er stigende” erklærer 75 % sig enige, 9 % svarer, at de er uenige. Andelen af respondenter, der erklærer sig enige er steget fra 65 % i december 2012. Andelen, der erklærer sig uenige er faldet fra 13 % i 2012 til nu 9 % i 2013 (figur 2).

82 % er enige i, at den globale opvarmning i nogen eller høj grad er menneskeskabt (figur 2). Det er en stigning fra 72 % i 2012. Antallet af respondenter, der svarer, at mennesket kun i lille grad eller slet ikke har indflydelse på klimaforandringerne er faldet fra 19 % i december 2012 til nu 16 %.

Et muligt svar på bekymringen for klimaforandringerne er, at der blandt respondenterne i år er 76 %, der mener, at vi mennesker ”i høj grad” eller ”i nogen grad” kan gøre noget for at mindske klimaforandringerne (figur 3). Det er en stigning fra 69 % i 2012. Ønsket om at gøre noget træder også tydeligt frem nedenfor, hvor vælgerne efterspørger handlekraft fra politikerne.

68 % er i høj grad eller i nogen grad bekymrede over klimaforandringerne, heraf 20 % i høj grad (figur 4). Det er en stigning på 4 procentpoint siden december 2012. Kun 6 % er slet ikke bekymrede.

Til gengæld er der en vis usikkerhed at spore, både når det gælder danskernes viden om egen udledning, og hvilke handle-mønstre, der betyder noget for klimaforandringerne (se figur 6, samt figurerne 21 og 22).

I dette klimabarometer har vi målt danskernes fornemmelse af, hvor stor vores CO₂-udledning per indbygger er i forhold til andre lande, og det ser de ud til at have en ganske god fornemmelse af. På spørgsmålet om, hvor stor Danmarks CO₂-udledning per indbygger er i forhold til andre EU-lande svarer kun 5 %, at den er meget mindre, mens 34 % svarer, at den er mindre og 33 % svarer, at den er gennemsnitlig. 17 % svarer, at udledningen er større og 3 % svarer, at den er meget større end gennemsnittet. I den seneste opgørelse af Danmarks officielle nationale CO₂-udledning fra 2011 havde Danmark en CO₂-udledning per borger på 8,15 ton, hvilket var lige under EU-gennemsnittet på 8,57 ton per borger. Denne opgørelse er inkl. udledningen fra dansk producerede varer, som eksporteres til udlandet, men ekskl. udledningen fra produktionen af varer, som importeres fra udlandet. Inddrages sidstnævnte i opgørelsen er Danmarks udledning noget større end EU-gennemsnittet.

Vi har også spurgt til danskernes viden om klimapåvirkningen fra biomasse, der officielt klassificeres som CO₂-neutralt på lige fod med vind-, sol- og vandkraft. På spørgsmålet ”Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Energi produceret med biomasse såsom halm, træpiller og træflis er CO₂ neutralt og belaster ikke klimaet?” svarer 51 %, at de er meget enige eller enige. Kun 25 % er uenige eller meget uenige (figur 7). Blandt forskere, organisationer og virksomheder er der de seneste år kommet øget fokus på, at brug af biomasse sjældent er helt CO₂-neutralt og i de værste tilfælde kan have en større klimapåvirkning end fossile energikilder. Denne nye viden er tydeligvis ikke slået igennem i den brede offentlighed endnu.

Det overordnede billede af danskernes holdning til klimaforandringerne ser ud som følger:

- 75 % erklærer sig enige i, at den gennemsnitlige temperatur på jorden er stigende, mens 9 % er uenige.
- 82 % mener, at den globale opvarmning i høj grad eller i nogen grad er menneskeskabt.
- 76 % mener, at vi mennesker i høj grad eller i nogen grad kan gøre noget for at mindske klimaforandringerne.
- 68 % er i høj grad eller i nogen grad bekymrede over klimaforandringerne, heraf 20 % i høj grad.
- Det er de nære trusler som ekstreme storme og skybrud samt stigende vandstand, der ligger øverst i befolkningens bevidsthed.

Hvad forventer danskerne af politikerne?

Klimabarometeret 2013 viser, at klima er et vigtigt tema for knap hver tredje vælger, når de skal stemme ved folketingsvalget. Dette er næsten uændret i forhold til 2012. Halvdelen af vælgerne ønsker, at det parti, de stemte på ved sidste valg gør mere for klimaet - en mindre stigning i forhold til sidste måling, hvor det var 47 %, der havde samme ønske (figur 8 og 9). Dette er markant i forhold til den ellers stadig nye og historisk brede energiaftale fra marts 2012.

Vælgerne tiltro til den klimapolitiske handlekraft i rød blok er stadig større, end tiltroen til partierne i blå blok (figur 10-12). Her er det dog værd at bemærke, at hvor troen på regeringspartierne handlekraft står lidt i stampe, tror vælgerne generelt mere på Enhedslistens handlekraft på klimaområdet.

En markør for vælgerne ønske om handling fra centralt hold kan også aflæses af et stærkt ønske om, at få sat klimaforandringerne, herunder konsekvenser og løsninger på skoleskemaet i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne generelt. Dette aspekt inddrager vi for første gang i dette års klimabarometer. På udsagnet: "Folkeskolen og ungdomsuddannelserne bør have mere undervisning i klimaforandringernes konsekvenser og mulige løsninger" erklærer 19 % sig meget enig og 57 % sig enig. Kun 10 % og 3 % erklærer sig henholdsvis uenig eller meget uenig (figur 16). Således er der på tværs af det politiske spektrum enighed om, at den seriøse udfordring som klimaforandringerne udgør, tidligt skal introduceres for de unge.

Danskernes forventninger til politikerne ser ud som følger:

- 32 % svarer ja til, at klima vil være et vigtigt tema for dem, når de skal stemme ved næste folketingsvalg, mens 50 % svarer nej (figur 8).
- 50 % af vælgerne ønsker, at det parti de stemte på ved sidste valg, gør mere for at imødegå klimaforandringerne. Kun 24 % ønsker ikke, at partiet gør mere (figur 9).
- I gennemsnit svarer 44 %, at regeringspartierne og Enhedslisten i høj grad eller i nogen grad udviser handlekraft på klimaområdet. 22 % svarer det samme om partierne i blå blok (figur 11). Samtlige partier får en betydeligt højere vurdering af deres egne vælgere med Enhedslisten som topscorer med 80 %, en førsteplads de har overtaget fra Det Radikale Venstre (figur 12).
- 43 % mener, at politikerne i høj grad eller i nogen grad bør fremme forbruget af ikke-materielle forbrugsgoder såsom kultur, oplevelser og service, for at få forbruget af nye materielle goder til at falde. 15 % er imod en sådan politik (figur 17).
- Danskerne er delte i deres holdning til, om lovgivning, økonomiske incitamenter eller mere information er de mest effektive politiske virkemidler på klimaområdet i forhold til at få dem selv til at handle mere klimavenligt (figur 13 og 14). Flest peger på økonomiske virkemidler såsom skatter, afgifter og tilskud som det mest effektive i forhold til virksomhederne, hvor 40 % peger på økonomiske incitamenter som det mest effektive.
- Befolkningen er blevet mere positiv i holdningen til øgede grønne afgifter mod tilsvarende sænkning af indkomstkatten. Her går 52 % ind for forslaget, mens 34 % siger nej. I 2012 var 41 % for og 38 % imod (figur 15).

Hvad kan og vil den enkelte dansker selv gøre?

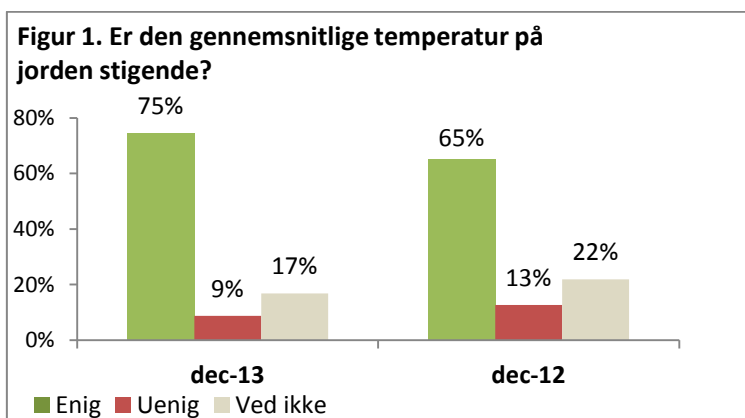
Klimabarometeret 2013 viser, at mange danskere gerne vil gøre mere for at mindske deres personlige bidrag til udledningen af drivhusgasser, og at der fortsat er potentiale for at fremme denne indsats gennem oplysning, økonomiske incitamenter, regulering og en generel bedre forståelse af forbrugsmønstre.

Det overordnede billede af, hvad danskerne gør for at mindske deres drivhusgasudledning ser ud som følger:

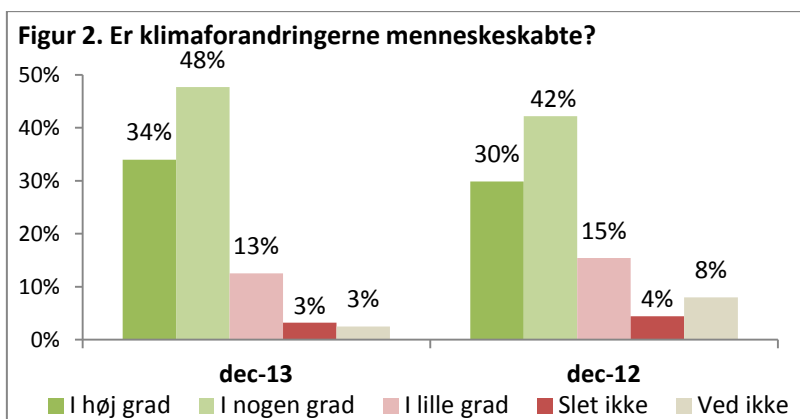
- 76 % svarer, at de i høj grad eller i nogen grad har svært ved at gennemskue, hvilke dagligvarer, der er mest klimavenlige (figur 18).
- 43 % svarer ja til, at de inden for de sidste tre år har gjort noget med det primære formål at mindske deres eget bidrag til den globale udledning af drivhusgasser, mens 39 % svarer nej.

- De fem mest populære tiltag blandt de respondenter, som har gjort noget med det primære formål at mindske drivhusgasudledningen, er: Udskiftet glødepærer med sparerpærer (85 %); Købt A+ eller A++ mærkede hårde hvidevarer (68 %); Slukker altid for computer og/eller tv (66 %); Sorterer affald(65 %); og mindsker madspild (62 %) (figur 21).
- De fem tiltag, som efter respondenternes opfattelse betyder mest for danskernes personlige udslip af drivhusgasser, er: Spare på elforbruget i hjemmet (51 %); Energirenovere boligen (44 %); Tage cyklen og bruge kollektiv transport (41 %); Skifte bilen ud med en klimavenlig model (39 %) og Sortere affaldet (33 %). Til gengæld figurerer meget effektive tiltag som at flyve mindre og spise mindre kød lavt (med 24 % og 15 %) (figur 22).
- 50 % svarer, at de i lille grad eller slet ikke forbinder livskvalitet med forbrug af nye materielle goder som tøj, elektronik og boligudstyr. 36 % svarer, at de gør det i nogen grad og 9 %, at de i høj grad forbinder livskvalitet med nye materielle goder (figur 19).
- På spørgsmålet om, hvad den primære årsag til efterisolering af bolig, køb af lavenergi-hvidvarer, brug af kollektiv transport mv. har været, svarer 63 %, at de primært har gjort det på grund af økonomiske hensyn, mens 19 % svarer, de primært har gjort det af miljøhensyn (figur 20).

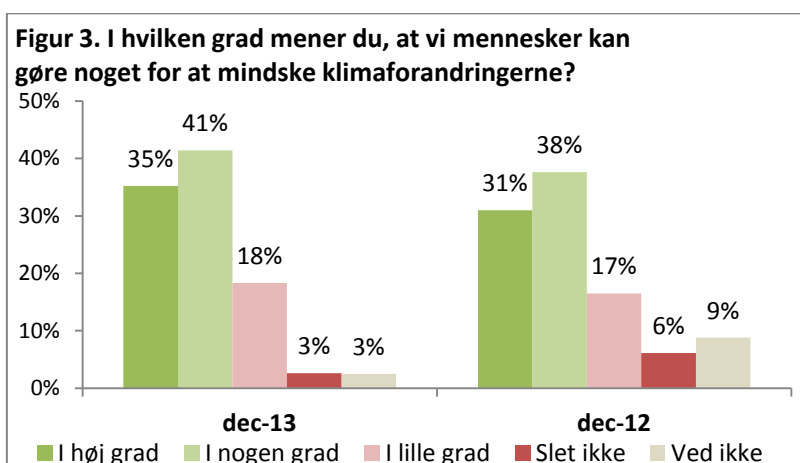
1. Hvad ved danskerne om klimaet?

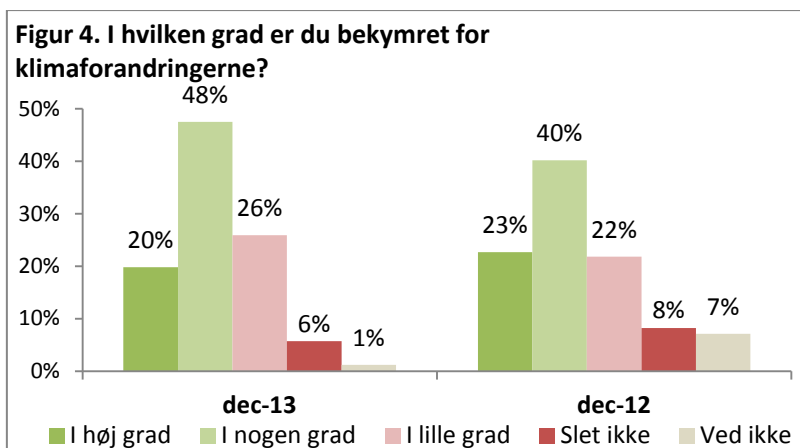
På spørgsmålet: *Hvor enig er du i følgende udsagn?: "Den gennemsnitlige temperatur på jorden er stigende"*.

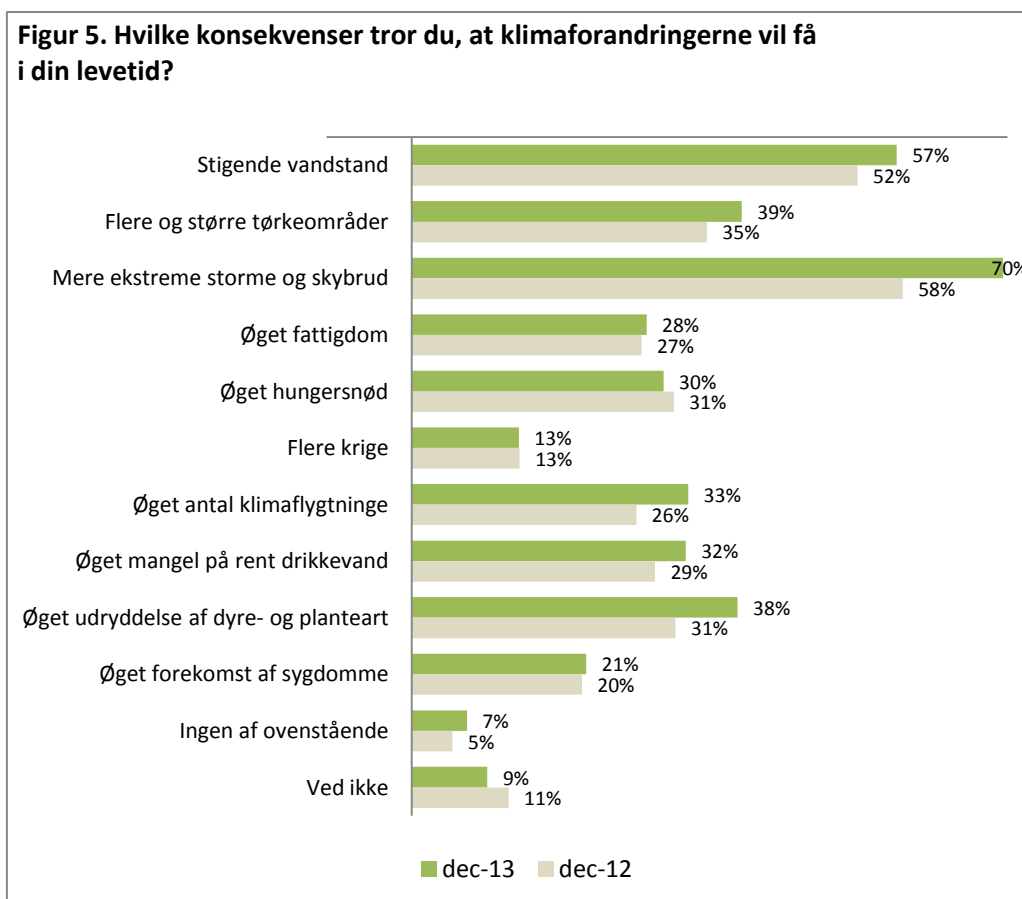
Svarfordelingen på spørgsmålet: *"I hvilken grad mener du, at klimaforandringerne er menneskeskabte?"*

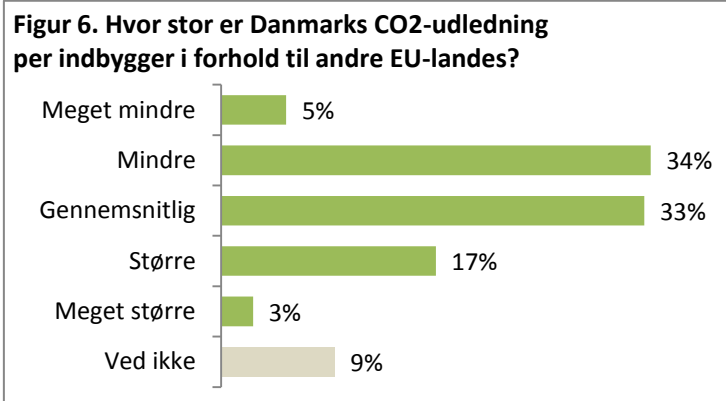
Svarfordelingen på spørgsmålet: *"I hvilken grad mener du, at vi mennesker kan gøre noget for at mindske klimaforandringerne?"*

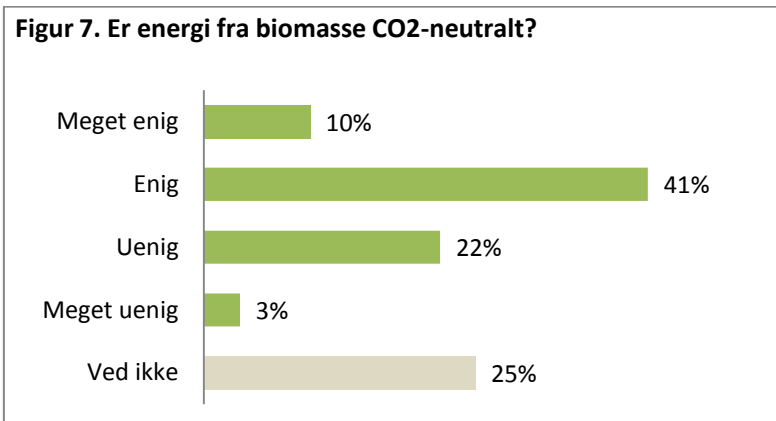
Svarfordelingen på spørgsmålet: "I hvilken grad er du bekymret for klimaforandringerne?"

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvilke konsekvenser tror du, at klimaforandringerne vil få i din levetid?". Her kan afgives flere svar.

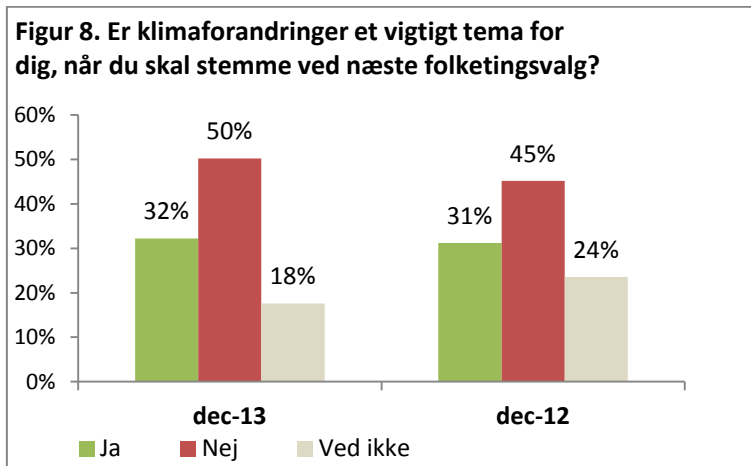

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvor stor tror du Danmarks CO₂-udledning per indbygger er i forhold til andre EU-landes CO₂-udledning per indbygger?"

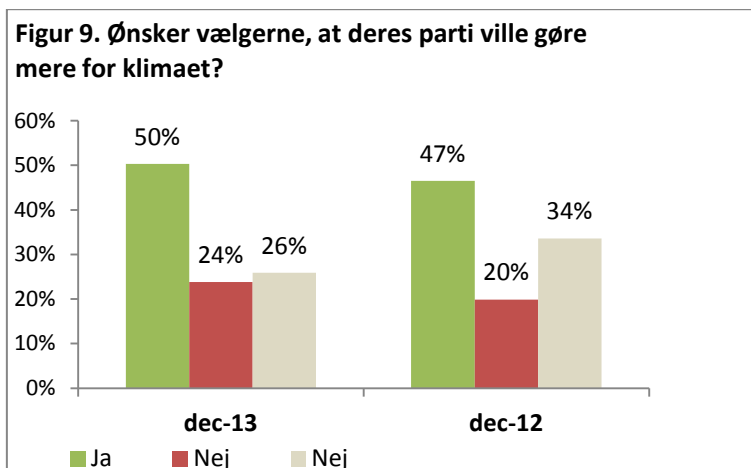

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: "Energi produceret med biomasse såsom halm, træpiller og træflis er CO₂-neutralt og belaster ikke klimaet"

2. Hvad forventer danskerne af politikerne?

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Er klimapolitik et vigtigt tema for dig, når du skal stemme ved næste folketingsvalg?"

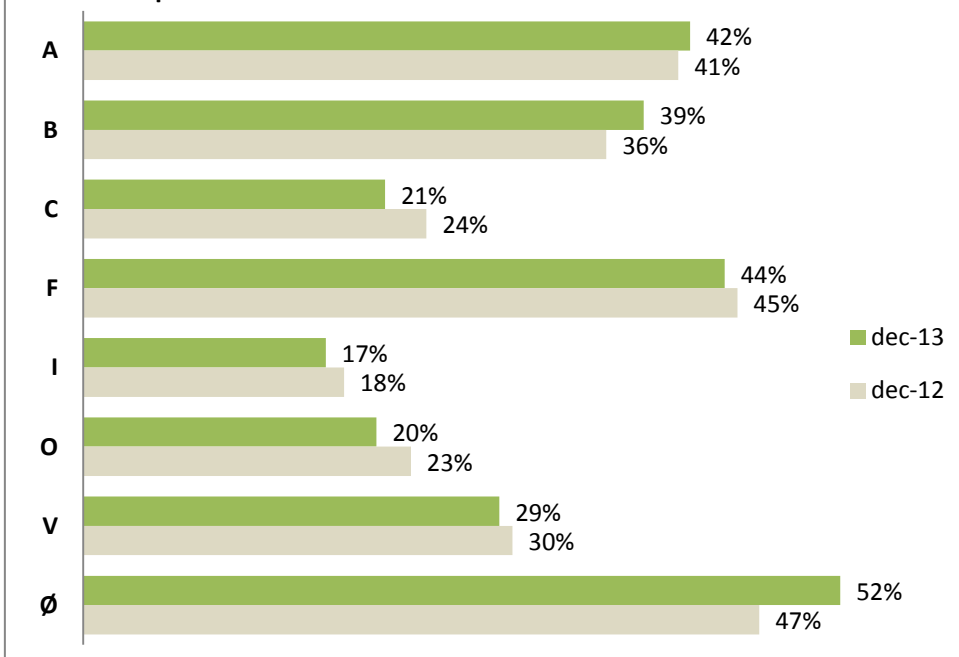

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Ville du ønske, at det parti du stemte på ved sidste valg, gjorde mere for at imødegå klimaforandringerne?"

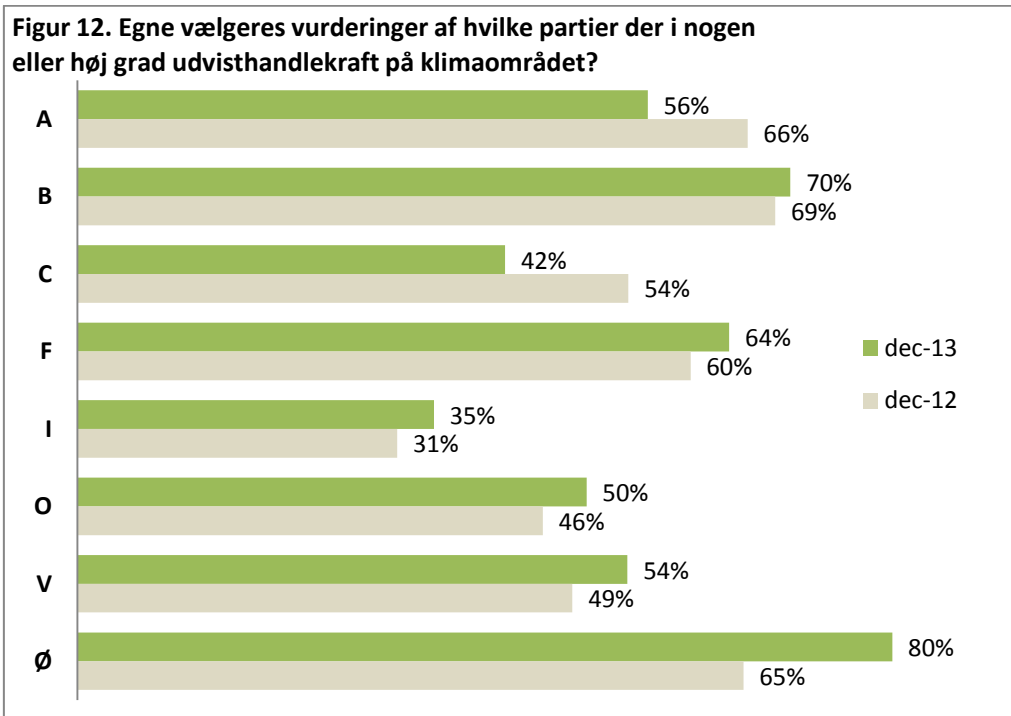
Figur 10. I hvilken grad udviser partierne handlekraft i forhold til at gøre noget ved klimaforandringerne?, december 2013

	I høj grad	I nogen grad	I lille grad	Slet ikke	Ved ikke
A	5 %	38 %	29 %	8 %	22 %
B	7 %	32 %	24 %	8 %	29 %
C	1 %	20 %	34 %	15 %	30 %
F	14 %	30 %	21 %	8 %	28 %
I	1 %	16 %	24 %	24 %	35 %
O	2 %	19 %	30 %	21 %	29 %
V	3 %	26 %	31 %	16 %	25 %
Ø	28 %	25 %	14 %	7 %	27 %

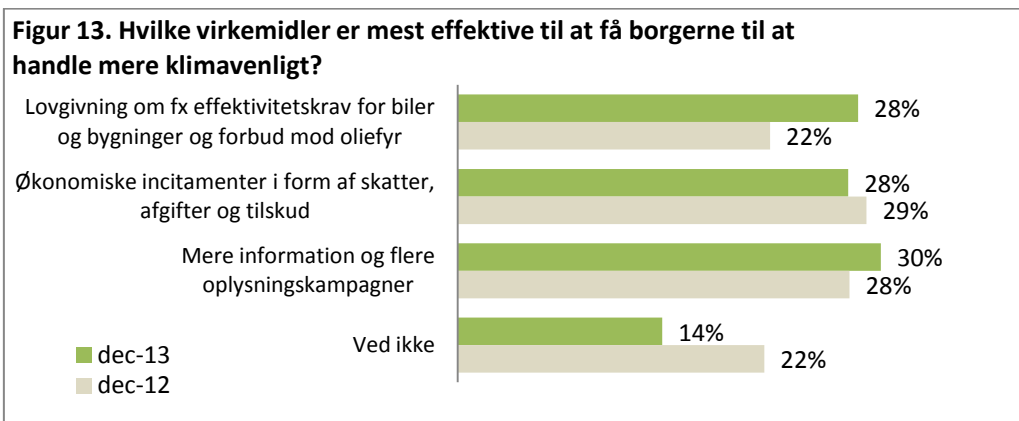
Svarfordelingen på spørgsmålet: "I hvilken grad udviser partierne handlekraft i forhold til at gøre noget ved klimaforandringerne?"

Figur 11. Hvilke partier har i nogen eller høj grad udvist handlekraft på klimaområdet?

Andele der svarer 'i nogen grad' eller 'i høj grad' på spørgsmålet: "I hvilken grad udviser partierne handlekraft i forhold til at gøre noget ved klimaforandringerne?"

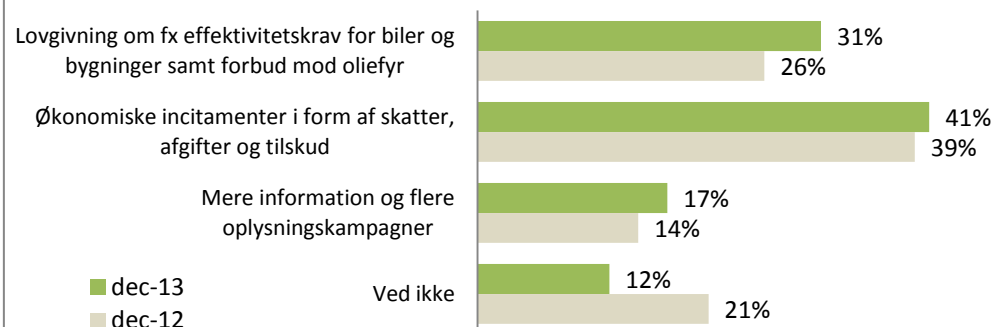

Andele af egne vælgere der svarer 'i nogen grad' eller 'i høj grad' på spørgsmålet: "I hvilken grad udviser partierne handlekraft i forhold til at gøre noget ved klimaforandringerne?"

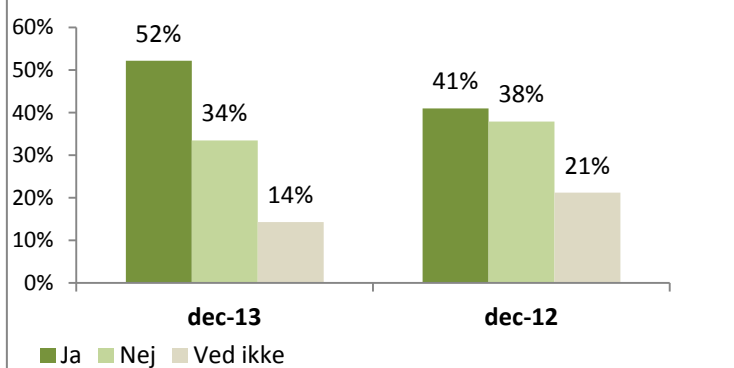
Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvilket af de tre følgende virkemidler, mener du er mest effektivt i forhold til at få dig til at handle mere klimavenligt?"

Figur 14. Hvilke virkemidler er mest effektive til at få virksomheder og institutioner til at handle mere klimavenligt?

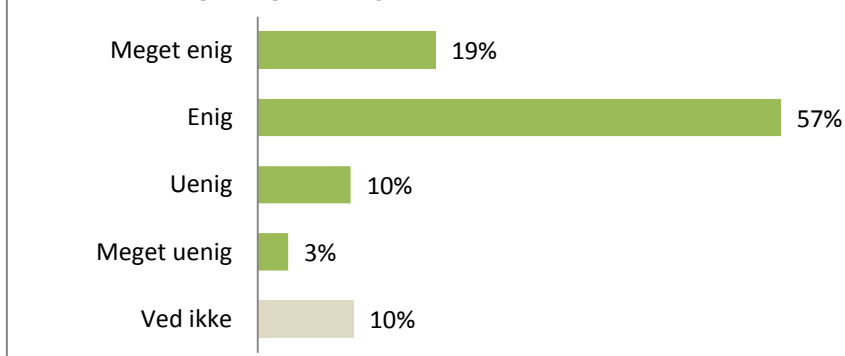
Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvilket af de tre følgende virkemidler, mener du er mest effektivt i forhold til at få dig til at handle mere klimavenligt?"

Figur 15. Flere grønne afgifter, hvis indkomstkatten sænkes tilsvarende?

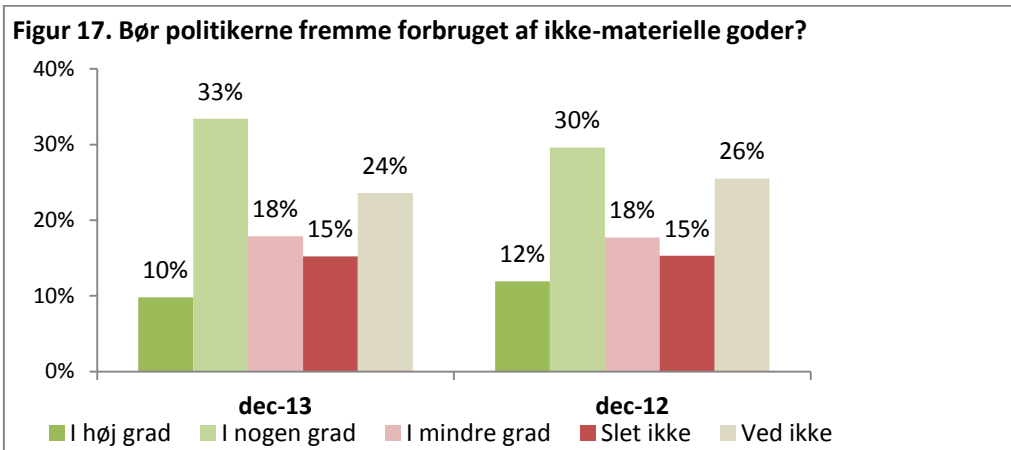

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Går du ind for at øge de grønne afgifter på fx el, varme og benzin, hvis indkomstkatten sænkes tilsvarende?"

Figur 16. Mere undervisning i klimaforandringerne konsekvenser og mulige løsninger?

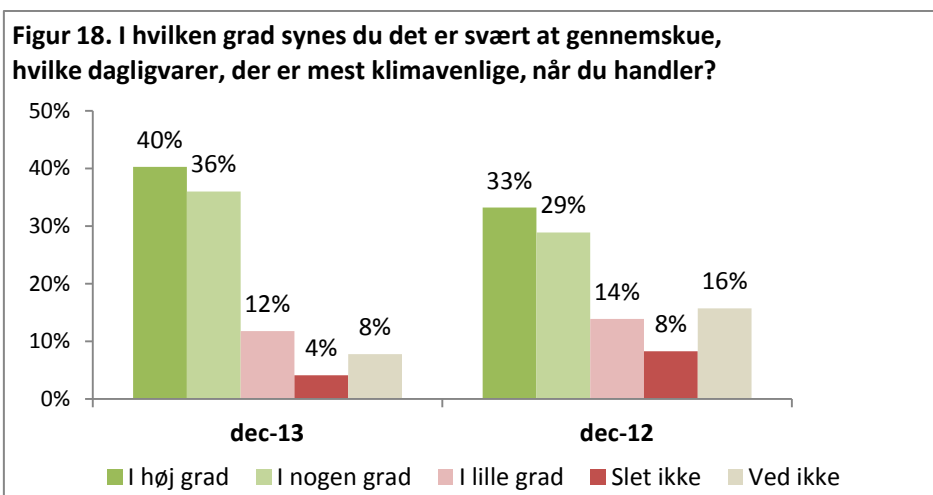

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? "Folkeskolen og ungdomsuddannelserne bør have mere undervisning i klimaforandringerne konsekvenser og mulige løsninger"

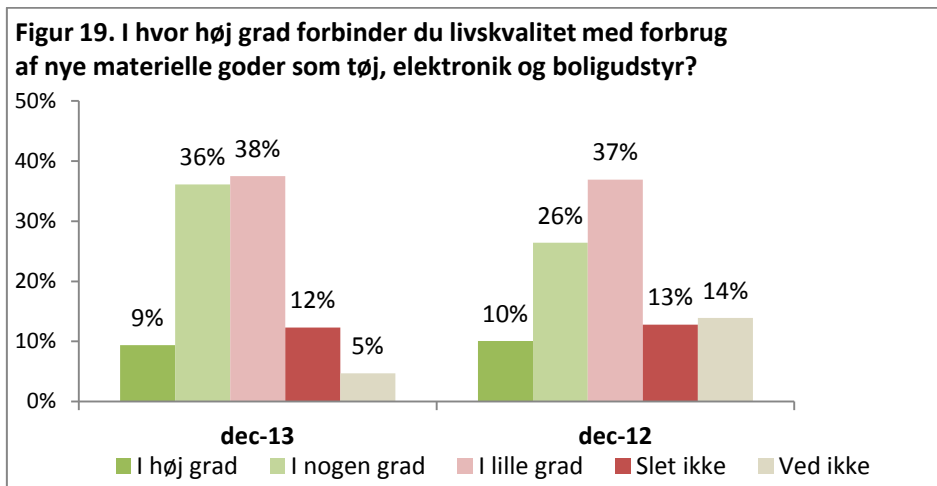

Svarfordelingen på spørgsmålet: ”Mener du, at politikerne bør fremme forbruget af ikke-materielle goder, såsom kultur, oplevelser og service, for at få forbruget af nye materielle forbrugsgoder til at falde?”

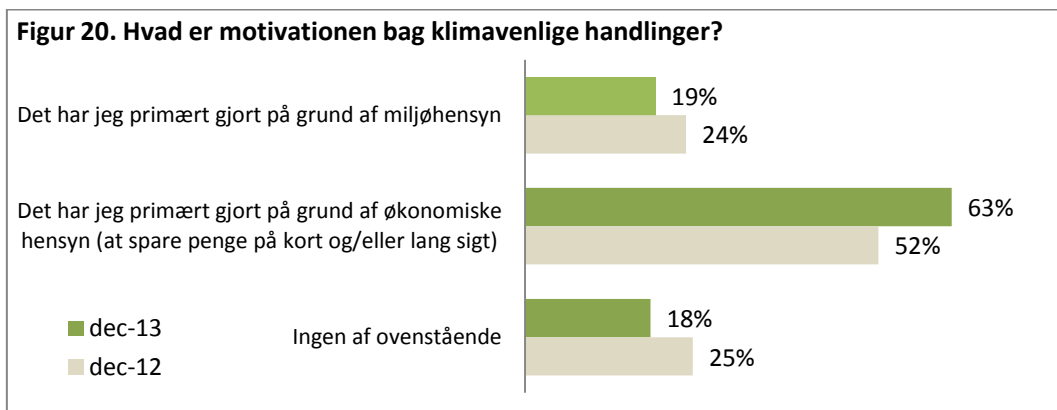
3. Hvad kan og vil den enkelte dansker selv gøre?

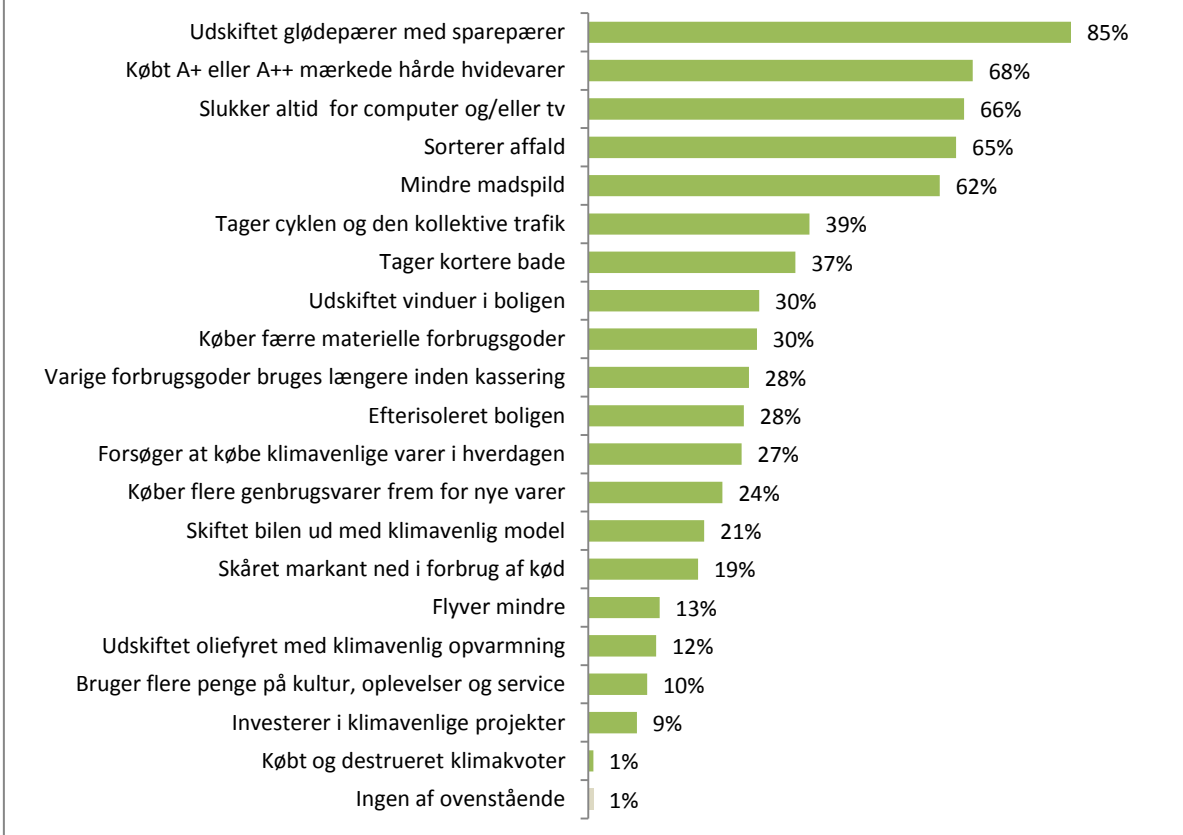
Svarfordelingen på spørgsmålet: ”I hvilken grad synes du det er svært at gennemskue, hvilke dagligvarer, der er mest klimavenlige, når du handler?”

Svarfordelingen på spørgsmålet: ”I hvor høj grad forbinder du livskvalitet med forbrug af nye materielle goder som tøj, elektronik og boligudstyr?”

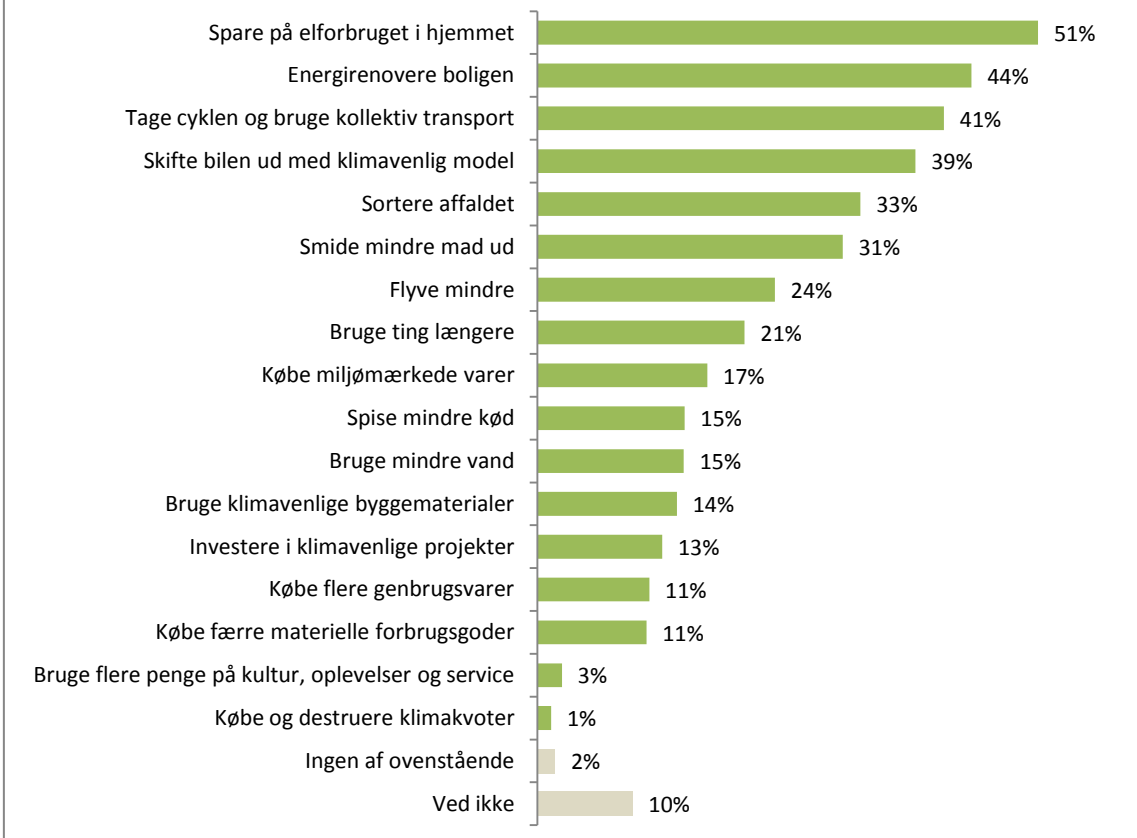
Svarfordelingen på spørgsmålet: ”Hvis du har efterisoleret din bolig, købt lavenergi hvidvarer, brugt mere kollektiv transport, købt en mere klimavenlig bil, undgået brug af standby strøm m.v., hvad er da den primære årsag?”

Figur 21. Hvad har du gjort for at mindske udslippet af drivhusgasser?

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvad har du indenfor de sidste tre år gjort for at mindske dit eget bidrag til den globale udledning af drivhusgasser?"

Her kan afgives flere svar.

Figur 22. Hvilke tiltag tror du betyder mest for danskernes personlige udslip af drivhusgasser?

Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvilke tiltag tror du betyder mest for danskernes personlige udslip af drivhusgasser?" Her kan afgives op til fem svar.